

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 31/2022-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti postupu Okresného súdu Košice II v konaní sp. zn. 14P/149/2021 a jeho uznesení č. k. 14P/149/2021-90 z 21. decembra 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkové východiská

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 10. januára 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie a na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) uvedenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie, prikázať okresnému súdu konať v označenom konaní bez zbytočných prietahov, nariadiť okresnému súdu pridelenie právneho zastúpenia sťažovateľovi v konaní, nariadiť okresnému súdu, aby uložil matke dieťaťa oznámiť sťažovateľovi skutočnú adresu bydliska maloletého dieťaťa a preberať od sťažovateľa výživné na maloleté dieťa, aby nariadil okresnému súdu prideliť „výkon psychologickéj nápravy otcovského rodičovského vzťahu k maloletému dieťaťu... bez akejkoľvek účasti úradu a to až do úplnej nápravy a matka dieťaťa je povinná tento úkon v plnom rozsahu strpieť a spojené náklady... plne uhrádzať“, a priznať mu voči okresnému súdu nárok na náhradu trov konania. Sťažovateľ taktiež navrhuje, aby ústavný súd rozhodol, že „voči sudcovi v konaní bude vecná disciplinárne konanie a zodpovednosť za vzniknutý stav a nariaďuje sa Okresnému súdu Košice II

odvolanie sudcu [REDAKOVANÉ] z konania OS KE II sp. zn. 14P/149/2021“. Sťažovateľ žiada o ustanovenie právneho zástupcu pre konanie pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal 13. decembra 2021 na okresnom súde návrh na nariadenie neodkladného opatrenia vo veci úpravy rodičovských práv a povinností. Konkrétne navrhoval, aby súd vydal uznesenie, ktorým matke nariadi okamžite sťažovateľovi oznámiť presnú adresu o zmene bydliska dieťaťa, preberať príspevky na maloleté dieťa od navrhovateľa, informovať navrhovateľa o dieťati vo veciach, ktoré sa ho priamo týkajú, zdržať sa odopierania základných práv sťažovateľa a jeho dieťaťa, odovzdať dieťa k rukám sťažovateľa každý druhý piatok od 17.00 h do nedele o 17.00 h, odovzdať dieťa k rukám sťažovateľa v prvý deň o 17.00 h počas druhej polovice všetkých sviatkov a v prvý deň o 17.00 h počas druhej polovice všetkých školských prázdnin, pričom sťažovateľ odovzdá dieťa k rukám povinnej osobe v posledný deň o 17.00 h druhej polovici všetkých sviatkov a v posledný deň o 17.00 h druhej polovice všetkých školských prázdnin. Zároveň žiadal, aby súd zakázal matke brániť sťažovateľovi a jeho dieťaťu vo výkone ich základných práv a zakázal jej zasahovať do ich práv na ochranu osobnosti. Napokon žiadal, aby okresný súd prideliť výkon psychologickéj nápravy otcovského rodičovského vzťahu k maloletemu dieťaťu bez akejkoľvek účasti úradu, a to až do úplnej nápravy, pričom matka je povinná tento úkon v plnom rozsahu strpieť. Spolu s návrhom sťažovateľ požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov a o pridelenie právneho zástupcu.

3. Uznesením č. k. 14P/149/2021-77 zo 14. decembra 2021 okresný súd ustanovil Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice za opatrovníka pre maloleté dieťa na zastupovanie v predmetnom konaní.

4. Okresný súd uznesením napadnutým ústavnou sťažnosťou rozhodol tak, že návrh sťažovateľa na nariadenie neodkladného opatrenia, ako aj jeho žiadosť o pridelenie právneho zástupcu zamietol. Dospel k záveru, že sťažovateľ vo svojom návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia neosvedčil naliehavú potrebu úpravy pomerov účastníkov konania ani nebezpečenstvo bezprostredne hroziace maloletemu dieťaťu, ktoré by odôvodňovali okamžitý zásah súdu formou nariadenia neodkladného opatrenia. Konštatoval, že zo zhodných vyjadrení rodičov vyplýva, že styk maloletej so sťažovateľom sa realizuje s problémami už posledných sedem rokov, a aj keď sa dôvody zo strany rodičov rôznia (matka udáva nezaujem zo strany otca a otec nespoluprácu matky), obaja rodičia zhodnotili vzťah maloletej [REDAKOVANÉ] k otcovi ako aktuálne problematický. Zdôraznil, že sťažovateľ porušovanie jeho základných práv, rodičovských práv, práva na ochranu osobnosti, prípadne práv dieťaťa bližšie nekonkretizuje. V časti navrhujúcej nariadenie neodkladného opatrenia spočívajúceho v uložení povinnosti matke preberať príspevky na maloletú od sťažovateľa a povinnosti oznámiť mu zmenu bydliska maloletej posúdil okresný súd návrh ako nedôvodný, keďže nielen z vyjadrenia matky, ale aj zo samotného návrhu sťažovateľa vyplýva, že výživné matka neprevzala riadne len za október 2021, pričom išlo o ojedinelý prípad.

5. Okresný súd zamietol aj žiadosť sťažovateľa o pridelenie právneho zastúpenia v konaní ako nedôvodnú, pretože aktuálne neexistuje právny rámec, na základe ktorého by bol súd v súčasnosti oprávnený o takomto návrhu rozhodnúť. V zmysle účinnej právnej úpravy kvalifikované právne zastúpenie advokátom pre osoby, ktoré v dôsledku svojej materiálnej núdze nemôžu využívať právne služby v súdnom konaní, zabezpečuje iba Centrum právnej pomoci. O návrhu na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov okresný súd nerozhodol,

pretože oslobodenie v prípade konania vo veci starostlivosti o maloletých vyplýva priamo zo zákona.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Podľa sťažovateľa okresný súd vedome porušil zákon, lebo sťažovateľov návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, ako aj jeho žiadosť o právne zastúpenie v súdnom konaní nesprávne právne posúdil. V napadnutom uznesení okresný súd uplatnil nezákonne ustanovenia dotknutých právnych predpisov.

7. Podľa tvrdenia sťažovateľa okresný súd „*rozhodnutím o zamietnutí zo dňa 21.12.2021 nekoná bez vážneho dôvodu vo veci naliehavosti riešenia vzniknutého nepriaznivého stavu v záujme maloletého dieťaťa a sťažovateľa*“. Okresný súd nepreskúmal dôsledne všetky okolnosti prejednávanej veci. Sťažovateľ akcentuje, že „*dieťa je vychovávané v omyle voči svojmu vlastnému otcovi rodičovi, pričom dieťaťu nie je daná žiadna možnosť základného práva na rodičovstvo jeho vlastného otca*“. Tým je podľa jeho názoru daná naliehavosť potreby úpravy pomerov, ktorej sa svojím návrhom domáhal.

8. Sťažovateľ je presvedčený, že okresnému súdu predložil všetky dôkazné podklady potrebné pre pridelenia právneho zástupcu. Zdôrazňuje, že „*už niekoľkokrát počas predošlých rokov pre svoju bezradnosť požadoval o pomoc vo svojich podnetoch rôzne zodpovedné verejné správy a súdy, avšak všetky boli zamietané paradoxne preto, že... nie je zastúpený advokátom a jeho podnety nespĺňajú zákonom stanovené právne náležitosti*“.

9. Sťažovateľ doručil 21. januára 2022 ústavnému súdu podanie označené ako „*Rozhodujúce doplnenie skutkového stavu*“, ku ktorému predložil fotokópiu podania doručeného 21. januára 2022 Krajskému súdu v Košiciach, z označenia i obsahu ktorého vyplýva, že ide o odvolanie proti uzneseniu okresného súdu napadnutému ústavnou sťažnosťou.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Ústavný súd podanie sťažovateľa preskúmal a vyhodnotením jeho obsahu podľa § 39 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) dospel k záveru, že napriek jeho formálnemu označeniu „*Žaloba*“ ide o návrh na začatie konania podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, teda o ústavnú sťažnosť.

III.1. K napadnutému uzneseniu okresného súdu:

11. Napadnuté uznesenie okresného súdu je rozhodnutím súdu prvej inštancie. Obsahuje dva zamietavé výroky. Prvý sa týka návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, druhý žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu.

12. Proti prvému výroku o zamietnutí návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia mal sťažovateľ právo podať odvolanie podľa § 357 písm. d) Civilného sporového poriadku, o čom bol okresným súdom v napadnutom uznesení riadne poučený. V doplnení ústavnej sťažnosti doručenom ústavnému súdu 21. januára 2022 uviedol, že toto svoje právo využil, a doložil aj fotokópiu jeho

odvolania. Z tohto dôvodu je ústavný súd povinný uplatniť § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd. Odvolanie sťažovateľa nemožno charakterizovať ako prostriedok ochrany základných práv slobôd vyčerpaný už samotným jeho podaním. K prípadnému splneniu podmienky podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže dôjsť až rozhodnutím o odvolaní. Preto v tejto časti bolo potrebné ústavnú sťažnosť odmietnuť ako neprípustnú podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

13. Pokiaľ ide o druhý zamietavý výrok napadnutého uznesenia okresného súdu, vo vzťahu k nemu sťažovateľ nedisponuje právom podať odvolanie, čo vyplýva *a contrario* z taxatívneho výpočtu obsiahnutého v § 357 Civilného sporového poriadku a o čom bol sťažovateľ okresným súdom riadne poučený v napadnutom uznesení.

14. Ústavný súd však zdôrazňuje, že základné práva na súdnu ochranu (siedmy oddiel ústavy) „sú výsledkové“, to znamená musia im zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08). Aj z ďalšej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 79/03, I. ÚS 236/03), obdobne ako z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“; napr. Komanický c. Slovenská republika, rozsudok zo 4. 6. 2002), vyplýva, že ústavný súd a ESLP overujú, či konanie posudzované ako celok bolo spravodlivé v zmysle čl. 46 až čl. 50 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru.

15. Na podklade uvedených stabilných judikatúrnych postojov ústavný súd konštatuje, že využitie jeho právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nie je orientované na prieskum zásahov do základných práv slobôd, ktoré majú povahu rozhodnutia o parciálnej procesnej otázke v priebehu ešte právoplatne neukončeného konania všeobecného súdu. Práve takúto povahu vykazuje aj druhý výrok napadnutého uznesenia okresného súdu.

16. Sťažovateľ, ako už bolo uvedené, odvolanie proti uzneseniu okresného súdu (vo vzťahu k prvému výroku) podal. Konanie o jeho návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia nie je právoplatne ukončené. Pokračuje v dôsledku podaného odvolania.

17. Zároveň ústavný súd zdôrazňuje, že sťažovateľ v konaní, ktoré svojím meritórnym návrhom na nariadenie neodkladného opatrenia vyvolal, nie je povinný byť zastúpený právnym zástupcom. Prístup k súdnej ochrane teda v jeho prípade nebol podmienený právnym zastúpením, čoho dôkazom je skutočnosť, že okresný súd o jeho návrhu meritórne rozhodol (zamietnutím) napriek absencii právneho zastúpenia. Následne sťažovateľ podal proti zamietavému výroku vo veci nariadenia neodkladného opatrenia odvolanie a aj bez právneho zastúpenia môže docieľiť jeho prieskum súdom druhej inštalcie. V odvolaní mal priestor predniesť aj námietku nedostatočne kvalifikovanej ochrany svojich práv v merite, a to v dôsledku zamietnutia jeho návrhu na ustanovenie právneho zástupcu. Až po využití uvedených možností ochrany základných práv sťažovateľa, teda po právoplatnom ukončení konania pred všeobecnými súdmi, by do úvahy prichádzala prieskumná právomoc ústavného súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Aj v tejto časti je preto ústavná sťažnosť podaná predčasne, a tak ju ústavný súd odmietol ako neprípustnú podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

III.2. K napadnutému postupu okresného súdu:

18. Vyhodnotením obsahovej stránky sťažovateľovho podania ústavný súd dospel k záveru, že ním namieta aj porušenie práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré pendantom v ústavnej regulácii Slovenskej republiky je základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

19. Podľa stabilnej judikatúry nie každý zistený prietah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd už vo svojich rozhodnutiach vyslovil, že ojedinelá nečinnosť súdu hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (II. ÚS 63/05). Dĺžka súdneho konania na jednom stupni v trvaní dvoch až troch rokov, v závislosti od povahy a zložitosti veci, nie je v rozpore s právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. III. ÚS 50/2015).

20. Sťažovateľ podal na okresnom súde návrh na nariadenie neodkladného opatrenia a na ustanovenie právneho zástupcu 13. decembra 2021, pričom okresný súd o jeho návrhoch rozhodol uznesením z 21. decembra 2021, ktoré bolo sťažovateľovi doručené 7. januára 2022. Popísané časové súvislosti rozhodovania o návrhoch sťažovateľa podľa názoru ústavného súdu, a to napriek zvýšeným nárokom na rýchlosť rozhodovania vo veciach rodičovských práv a povinností, nekolidujú s jeho právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote ani s jeho základným právom na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Preto v tejto časti ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.3. K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu:

21. Pokiaľ ide o sťažovateľovu žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu, ústavný súd uvádza, že na to, aby o nej mohol rozhodnúť, musí najprv zistiť, či sú kumulatívne splnené tri podmienky, resp. predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom: (i) žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu, (ii) majetkové pomery odôvodňujúce takúto žiadosť, (iii) nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

22. Ak ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti a výsledku jej posúdenia zistí, že v danom prípade nie je daná právomoc ústavného súdu na jej prerokovanie, ústavná sťažnosť je oneskorená, neprípustná alebo zjavne neopodstatnená, znamená to, že ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, a teda že nie je splnený jeden z predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, v dôsledku čoho nemožno žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom vyhovieť.

23. V nadväznosti na záver vyslovený v predchádzajúcom odseku ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade u sťažovateľa nie sú splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Z obsahu ústavnej sťažnosti a výsledku jej posúdenia ústavným súdom je zrejmé, že v danom prípade ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 631/2017). Keďže nebol splnený jeden z predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd nevyhoviel (bod 2 výroku rozhodnutia).

24. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi formulovanými sťažovateľom v jeho návrhu na rozhodnutie vo veci samej

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. januára 2022

Peter Straka
predseda senátu